



Książka ta nie ma sobie równych w literaturze przedmiotu, jeśli chodzi o bogactwo prezentowanych treści. Jest ona niezwykle obszernym kompendium wiedzy na temat emocji – celowo piszę na temat emocji, a nie na temat psychologii emocji, ponieważ książka ta wykracza poza samą psychologię. Oczywiście jej rdzeń stanowią prace psychologiczne, jednakże do zrozumienia emocji nie wystarczy już sama psychologia. Wiedza pochodząca z innych dyscyplin naukowych, a także z literatury pięknej pozwala znacznie lepiej opisywać i rozumieć emocje.

Z recenzji wydawniczej prof. Tomasza Maruszewskiego

Jest rzeczą oczywistą, że niektóre rozdziały podobały mi się bardziej niż inne. Nie oznacza to jednak, że jest to książka nierówna. Doprawdy wszystkie jej partie napisane są w sposób nadzwyczaj kompetentny i interesujący, a wspomniane różnice w moich preferencjach wynikają po prostu wyłącznie z osobistych zainteresowań naukowych.

Książka ta wypełni jedną z najpoważniejszych luk w obszarze lektur ułatwiających kształcenie akademickie.

Z recenzji wydawniczej prof. Dariusza Dolińskiego

O Redaktorach	11
Wstęp	15

Część I

INTERDISCYPLINARNE PODSTAWY EMOCJI

1. Filozofia emocji	19
<i>Robert C. Solomon</i>	
HISTORIA FILOZOFII EMOCJI	21
WYBRANE ZAGADNIENIA FILOZOFICZNE DOTYCZĄCE EMOCJI ..	27
2. Historia emocji: zmiany i ich oddziaływanie	35
<i>Peter N. Stearns</i>	
ROZWÓJ HISTORII EMOCJI	36
ROZKWIAT BADAŃ NAD EMOCJAMI	39
WYNIKI	41
PROBLEMY	44
ZALETY PODEJŚCIA HISTORYCZNEGO	47
NABIERANIE ROZPĘDU	48
3. Reprezentacje znaczenia emocjonalnego: kategoria, metafora, schemat, dyskurs	53
<i>Geoffrey M. White</i>	
EMOCJA JAKO KATEGORIA – MODELE LEKSYKALNE	57
EMOCJA JAKO METAFORA	61
EMOCJA JAKO SCHEMAT WYDARZEŃ	63
EMOCJA JAKO DYSKURS	65
WNIOSKI	69
4. Modele społeczne w wyjaśnianiu emocji	72
<i>Theodore D. Kemper</i>	
RELACJE SPOŁECZNE A EMOCJE	73
ŁAŃCUCHY RYTUAŁÓW INTERAKCJI – TWORZENIE KLASY SPOŁECZNEJ	76
WSTYD A PORZĄDEK SPOŁECZNY	78
PRAÇA Z EMOCJAMI I KIEROWANIE NIMI	80
EMOCJE, JAŻNIE I ROLĘ	81
TEORIA KONTROLI AFEKTU	82
EMOCJE I MAKROPROCESY	84
OCZEKIWANIA I SANKCJE	85
INNE MODELE	86

5. Punkt widzenia psychologów	88
<i>Nico H. Frijda</i>	
WYZNACZENIE OBSZARU BADAŃ NAD EMOCJAMI	89
ZADANIE PSYCHOLOGII EMOCJI	90
CZY JEST EMOCJA SPECYFICZNA?	91
CZY SĄ EMOCJE?	92
JAK ODRÓŻNIAĆ RÓŻNĄCE EMOCJE?	95
JAKIE ZWIĄZKI ŁĄCZĄ EMOCJĘ I MOTYWACJĘ?	98
CO WZBUDZA EMOCJĘ?	99
NATURA CZY WYCHOWANIE?	100
EMOCJA I ROZUM	101
FUNKCJE EMOCJI	103
UWAGI KOŃCOWE	104
6. Emocja i depresja kliniczna – koncepcja środowiskowa	108
<i>George W. Brown</i>	
PORÓWNIANIE KONCEPCJI FUNKCJONALISTYCZNEJ I DOTYCZĄCEJ WYDARZEŃ ŻYCIOWYCH	109
OCENA WYDARZENIA	110
POCZĄTEK DEPRESJI – NIEKTÓRE ODKRYCIA	115
PEWNE MOŻLIWE WYJĄTKI	119
WRAŻLIWOŚĆ	121
UWAGI KOŃCOWE	123
7. Psychologia ewolucyjna a emocje	128
<i>Leda Cosmides, John Tooby</i>	
EWOLUCYJNO-PSYCHOLOGICZNA TEORIA EMOCJI	129
PRZYKŁAD: STRACH	131
PODSTAWY EWOLUCYJNE	133
PODSTAWY POZNAWCZE	137
JAK OPISAĆ EMOCJĘ	143
JAKIEGO RODZAJU PROGRAMY MOGĄ BYĆ URUCHAMIANE PRZEZ EMOCJĘ?	145
HEURYSTYCZNE FUNKCJE TEORII	156
ZAGADKI ŚWIADOMOŚCI I FENOMENOLOGII	157
PODZIĘKOWANIA	157
8. Emocje a sztuka i humanistyka	160
<i>Ed S. Tan</i>	
WKŁAD NAUK HUMANISTYCZNYCH W BADANIE EMOCJI	160
EMOCJE W KONTAKCIE Z DZIEŁEM SZTUKI – ZŁOŻONY OBRAZ I WIELOŚĆ PYTAŃ	162

EMOCJE A POJĘCIA EKSPLANACYJNE W NAUKACH HUMANISTYCZNYCH	166
PODSUMOWANIE	177
PODZIĘKOWANIE	178

Część II BIOLOGICZNE I NEUROPSYCHOLOGICZNE PODEJŚCIE DO EMOCJI

9. Emocje jako twory naturalne w mózgu ssaków	185
<i>Jaak Panksepp</i>	
KWESTIE POJĘCIOWE DOTYCZĄCE BADANIA PODŁOŻA EMOCJI W MÓZGU	188
PRÓBY ZROZUMIENIA EMOCJI W ŚWIELE RÓŻNYCH POGŁADÓW NA MÓZG	190
NEURONALNE TAKSONOMIE EMOCJI	192
PODSTAWOWE (KATEGORIA 2) SYSTEMY EMOCJONALNE MÓZGU	193
UCZUCIA AFETYWNE I SYSTEMY ZARZĄDZAJĄCE EMOCJAMI	201
O OBIEKTYWNYM POMIARZE UCZUĆ EMOCJONALNYCH	202
10. Sieci emocjonalne w mózgu	210
<i>Joseph E. LeDoux, Elizabeth A. Phelps</i>	
W POSZUKIWANIU MÓZGU EMOCJONALNEGO	211
CIAŁO MIGDAŁOWATE JAKO KOMPUTER EMOCJONALNY	211
SZLAKI NERWOWE BIORĄCE UDZIAŁ W PROCESACH ZWIĄZANYCH ZE STRACHEM	212
SYSTEMY EMOCJONALNE W MÓZGU LUDZKIM	218
UCZUCIA I MÓZG	223
11. Psychofizjologia emocji	230
<i>John T. Cacioppo, Gary G. Berntson, Jeff T. Larsen, Kirsten M. Poeschlmann, Tiffany A. Ito</i>	
PERSPEKTYWY HEURYSTYCZNE	232
ELEKTROMIOGRAFIA MIĘŚNI MIMICZNYCH	236
AKTYWNOŚĆ UKŁADU AUTONOMICZNEGO	238
ASYMETRIA ELEKTROENCEFALOGRAFII	245
EPILOG	247
PODZIĘKOWANIA	249
12. Emocje i genetyka behawioralna	254
<i>Richard Rende</i>	
CO GENETYKA BEHAVIORALNA WNOŚI DO BADANIA EMOCJI?	254
JAKICH METOD BADAWCZYCH UŻYWA SIĘ W GENETYCE BEHAVIORALNEJ?	255
CO MÓWIĄ BADANIA GENETYKI BEHAVIORALNEJ O RÓŻNICACH INDYWIDUALNYCH W ROZWOJU EMOCJONALNYM?	257
CO BADANIA GENETYKI BEHAVIORALNEJ MÓWIĄ O RÓŻNICACH INDYWIDUALNYCH W ROZWOJU PSYCHOPATOLOGII?	260

CO PRZYSZŁE BADANIA W DZIEDZINIE GENETYKI BEHAVIORALNEJ POWINNY POWIEDZIEĆ NA TEMAT ROZWOJU EMOCJONALNEGO?	262
PODZIĘKOWANIA	265

13. Wielowymiarowe podejścia do badania emocji u niemowląt	267
<i>Nathan A. Fox, Susan D. Calkins</i>	
PROBLEMY ZWIĄZANE Z POMIAREM EMOCJI U NIEMOWLĄT	268
POWIĄZANIA MIĘDZY EMOCJAMI, TEMPERAMENTEM, PRZYWIĄZANIEM I ROZWOJEM SPOŁECZNYM	274
POMIARY EMOCJI U NIEMOWLĄT	276
WNIOSKI	283
PODZIĘKOWANIE	283
14. Wokalne komunikowanie emocji	288
<i>Tam Johnstone, Klaus R. Scherer</i>	
OD EKSPRESJI DO KOMUNIKACJI	288
RÓŻNORODNE CZYNNIKI DETERMINUJĄCE CHARAKTER WOKALIZACJI ZWIĄZANEJ Z AFEKTEM	291
NAUKOWE DOWODY KODOWANIA EMOCJI	293
WYNIKI BADANIA NAD DEKODOWANIEM PRZEDSTAWIENIA EMOCJI	298
WNIOSKI	303
15. Wyrażanie emocji twarzą	307
<i>Dacher Keltner, Paul Ekman</i>	
HISTORIA BADAŃ NAD WYRAŻANIEM EMOCJI TWARZĄ	308
WYMIARY CZY ODREBNE EMOCJE	308
WYRAZ TWARZY JAKO OKŁADNY WSKAŹNIK EMOCJI	312
UNIWERSALNOŚĆ WYRAŻANIA EMOCJI TWARZĄ	313
INDYWIDUALNE RÓŻNICE W WYRAŻANIU EMOCJI TWARZĄ	316
WNIOSKI	318

Część III ZMIANY ROZWOJOWE

16. Motywacyjne, organizacyjne i regulujące funkcje odrębnych emocji	327
<i>Carroll E. Izard, Brian P. Ackerman</i>	
PODSTAWY TEORETYCZNE	328
ADAPTACYJNE FUNKCJE ODREBNYCH EMOCJI	332
FUNKCJE EMOCJI W ROZWOJU OSOBOWOŚCI	337
PODSUMOWANIE	338
17. Wytłanianie się ludzkich emocji	342
<i>Michael Lewis</i>	
TOPOLOGIA EMOCJI	343
REINTEGRACJA ŻYCIA EMOCJONALNEGO	354
MODEL ROZWOJU EMOCJONALNEGO	355

18. Zrozumieć emocje	361
<i>Paul L. Harris</i>	
ŚWIADOMOŚĆ EMOCJI	361
ROZMAWIANIE O EMOCJACH	362
ZAAKCEPTOWAĆ EMOCJE	365
WYJŚĆ POZA SKRYPT – PRAGNIENIA, PRZEKONANIA I EMOCJE	366
ROZUMIENIE EMOCJI A RELACJE W GRUPIE RÓWIEŚNICZEJ	369
MYŚLI, WSPOMNIENIA I UCZUCIA	371
WNIOSKI	372
19. Emocje a tożsamość	376
<i>Jeannette M. Haviland-Jones, Patricia Kahlbaugh</i>	
SPOJRZENIE NA RÓŻNICUJĄCĄ ROLĘ EMOCJI	377
KONSTRUKCJE TOŻSAMOŚCI JAKO GESTALTY	380
STRESZCZENIE I PODSUMOWANIE	389
20. Społeczny kontekst rozwoju emocjonalnego	392
<i>Carolyn Saarni</i>	
„KONTEKST SPOŁECZNY” I JEGO ZNACZENIE DLA ROZWOJU	
EMOCJONALNEGO	393
KONTEKST A KOMUNIKOWANIE EMOCJI	396
KONSTRUKTYWIZM SPOŁECZNY A ROZWÓJ EMOCJONALNY	398
PROBLEMY TEORETYCZNE ZWIĄZANE Z KONTEKSTUALNYM	
SPOJRZENIEM NA ROZWÓJ EMOCJONALNY	399
KILKA PRZYKŁADÓW BADAŃ DOTYCZĄCYCH ROZUMIENIA	
ROZWOJU EMOCJONALNEGO W KONTEKŚCIE SPOŁECZNYM	401
WNIOSKI	408
PODZIĘKOWANIA	408

Część IV

CZYNNIKI SPOŁECZNE I OSOBOWOŚCIOWE

21. Dobrostan emocjonalny	415
<i>Ed Diener, Richard E. Lucas</i>	
DEFINICJA I POMIAR DOBROSTANU EMOCJONALNEGO	416
KORELATY DOBROSTANU EMOCJONALNEGO	420
TEORIE DOTYCZĄCE PRZYCZYN SUBIEKTYWNEGO DOBROSTANU	
EMOCJONALNEGO	421
WNIOSKI	425
PODZIĘKOWANIA	426
22. Płeć, emocja i ekspresja	431
<i>Leslie R. Brody, Judith A. Hall</i>	
STEREOTYPY I REGULY EKSPRESJI	432
SKALE SAMOOPISU	433
WERBALIZACJA EMOCJI	435
MIMIKA I ZACHOWANIA NIEWERBALNE	435
EKSPRESJA GŁOSOWA	436
SPECYFICZNOŚĆ SYTUACYJNA I DOTYCZĄCA ZWIĄZKU	436
SPECYFICZNOŚĆ KULTUROWA	437
POBUDZENIE FIZJOLOGICZNE	437
ODCZYTYWANIE WSKAŹNIKÓW EKSPRESJI	438
OGÓLNY PRZEGLĄD RÓL ZWIĄZANYCH Z PŁCIĄ	438
ETIOLOGIA RÓŻNIC PŁCIOWYCH	439
UWAGI KOŃCOWE	442
WSKAZÓWKI DO DAJSZYCH BADAŃ	442
23. Wpływ nastroju na społeczne oceny i rozumowanie	446
<i>Joseph P. Forgas, Patrick T. Vargas</i>	
NASTRÓJ A OCENY	446
MODEL INFUZJI AFektu	447
OCENY ZGODNE Z NASTROJEM – AIM JAKO SPÓJNE WYJAŚNIENIE	
WYNIKÓW WCZEŚNIEJSZYCH BADAŃ	453
INFUZJA AFektu PRZY PRZETWARZANIU HEURYSTYCZNYM	
I RZECZOWYM	455
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	464
PODZIĘKOWANIA	465
24. Ekspresja emocji w grupach	469
<i>Ursula Hess, Gilles Kirouac</i>	
CELE	469
PRZYNALĘŻNOŚĆ DO GRUPY SPOŁECZNEJ A EKSPRESJA EMOCJI	470
ZARYS KONCEPCJI	471
SOCJALIZACJA	479
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	480
PODZIĘKOWANIA	481
25. Temperament jako konstrukt emocjonalny – problemy teoretyczne i praktyczne	485
<i>John E. Bates</i>	
POJĘCIA EMOCJI I TEMPERAMENTU	486
UJMOWANIE TEMPERAMENTU JAKO KONSTRUKTU	
EMOCJONALNEGO	489
TEMPERAMENT, EMOCJA I PRZYSTOSOWANIE	492
TEMPERAMENT I EMOCJA W PROCESIE ROZWOJU	494
IMPLIKACJE PRAKTYCZNE	497
WNIOSKI	498
26. Psychologia kulturowa emocji – od starożytności po czasy współczesne	504
<i>Richard A. Shweder, Jonathan Haidt</i>	
PODSTAWOWE EMOCJE W „RASĀDHYĀTI”	507
CIUD SANSKRZYCKICH EMOCJI – ŚWIADECTWO KULTUROWE	509
SYMBOLICZNA STRUKTURA EMOCJI	514
„UGRYZ SIĘ W JĘZYK” – PRZYPADK HINDUSKIEGO LAJJA	515
SPOŁECZNY I MORALNY KONTEKST DOŚWIADCZANIA EMOCJI	518
PODSUMOWANIE – NOWA PSYCHOLOGIA KULTUROWA EMOCJI	520

Część V CZYNNIKI POZNAWCZE

27. Pozytywny afekt a podejmowanie decyzji	527
<i>Alice M. Isen</i>	
POZYTYWNY AFEKT, ELASTYCZNOŚĆ I ORGANIZACJA	
POZNAWCZA	529
POZYTYWNY AFEKT A MOTYWACJA	534
POZYTYWNY AFEKT A PODEJMOWANIE DECYZJI	537
NEUROPSYCHOLOGICZNA TEORIA DOTYCZĄCA WPŁYWU	
POZYTYWNEGO AFEKTU NA POZNANIE	543
WNIOSKI	45
28. Rozumienie emocji w teorii oceny	
– implikacje dla rozwoju i uczenia się	550
<i>Nancy L. Stein, Tom Trabasso, Maria D. Liwag</i>	
ROZUMIENIE EMOCJI I PAMIĘĆ Z PERSPEKTYWY MODELU	
PROCESÓW OCENY CELU	553
NARRACYJNE WSPOMNIENIA WYDARZEŃ EMOCJONALNYCH	
U RODZICÓW I DZIECI	555
WNIOSKI	569
PODZIĘKOWANIA	572
29. Poznawcza i społeczna konstrukcja	
w emocjach	576
<i>P. N. Johnson-Laird, Keith Oatley</i>	
KONSTRUKCJA SPOŁECZNA, EWOLUCJA CZY JEDNO I DRUGIE?	577
POTENCJALNA SYNTEZA	580
EMOCJE I POZNANIE JAKO WSKAZÓWKI W ŻYCIU	582
ZWIĄZEK MIĘDZY EMOCJAMI PODSTAWOWYMI I ZŁOŻONYMI	586
SPOŁECZNA KONSTRUKCJA EMOCJI	588
WNIOSKI	593
30. Emocje i pamięć	598
<i>W. Gerrod Parrott, Matthew P. Spackman</i>	
OGÓLNY ZAKRES PODSTAWOWYCH ZJAWISK	599
INTERPRETACJE, MECHANIZMY, MOTYWY I ZNACZENIA	603
WNIOSKI	612
31. Pojęcia dotyczące emocji	617
<i>James A. Russell, Glynisne Lemay</i>	
DWA ZADANIA PSYCHOLOGII EMOCJI	618
CZY SĄ POJĘCIA I DO CZEGO SĄ NAM POTRZEBNE?	619
OPIS POTOCZNYCH POJĘĆ ODNOŚĄCYCH SIĘ DO EMOCJI	623
ROZWÓJ POJĘĆ DOTYCZĄCYCH EMOCJI	626
POSTULATY DLA NAUKI O EMOCJACH	628
WNIOSKI	630
32. Aktualne kierunki w badaniach nad	
inteligencją emocjonalną	634
<i>Peter Salovey, Brian T. Bedell, Jerusha B. Detweiler, John D. Mayer</i>	
EMOCJA – OD DEZINFORMACJI DO INFORMACJI	635
INTELIGENCJA EMOCJONALNA – RAMY TEORETYCZNE	636

POMIAR INTELIGENCJI EMOCJONALNEJ	640
SAMOREGULACJA A INTELIGENCJA EMOCJONALNA – RADZENIE	
SOBIE I USTALANIE CELÓW	643
KOŃCOWE UWAGI NA TEMAT INTELIGENCJI EMOCJONALNEJ	650
PODZIĘKOWANIA	651

Część VI EMOCJE A ZDROWIE

33. Emocje a choroby somatyczne przyczyny	
i wskaźniki podatności na zachorowania	657
<i>Howard Leventhal, Linda Patrick-Miller</i>	
ZALEŻNOŚCI MIĘDZY EMOCJAMI A ZDROWIEM	657
ROLA EMOCJI W PROCESACH CHOROBOWYCH	658
FUNKCJE KOMUNIKACYJNE I STRUKTURA EMOCJI	660
MODELE PRZYCZYNOWOŚCI BEZPOŚREDNIEJ	662
FUNKCJA EMOCJI JAKO WSKAŹNIKA W SYSTEMIE	
DIWUKIERUNKOWYM	665
NOWE KIERUNKI: CHOROBY INFEKCYJNE I GOJENIE SIĘ RAN	667
GENY JAKO „TRZECI CZYNNIK” W PRZYCZYNOWOŚCI	
BEZPOŚREDNIEJ	669
KONKLUZJA: EMOCJE JAKO ELEMENT KOMUNIKACJI	
I ZALEŻNOŚĆ MIĘDZY EMOCJAMI A CHOROBA	670
34. Gdy widzieć znaczy czuć – poznawczo-	
-emocjonalne podejście do radzenia	
sobie ze stresem zdrowotnym	676
<i>Suzanne M. Miller, Robert A. Schnoll</i>	
POZNAWCZO-EMOCJONALNY MODEL PRZETWARZANIA	
INFORMACJI ZDROWOTNYCH	677
REAKCJE POZNAWCZE NA ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA	679
PROTOTYPOWE PROFILE REAKCJI	
POZNAWCZO-EMOCJONALNYCH	688
WNIOSKI	693
PODZIĘKOWANIA	694
35. Emocje a odporność	701
<i>Roger J. Booth, James W. Pennebaker</i>	
UKŁAD ODPORNOŚCIOWY JAKO TOPOLOGICZNY SYSTEM	
SENSORYCZNY	702
TRUDNOŚCI W OCENIE AKTYWNOŚCI UKŁADU	
ODPORNOŚCIOWEGO	703
WŁAŚCIWOŚCI PSYCHOMETRYCZNE UKŁADU	
ODPORNOŚCIOWEGO	703
EMOCJE JAKO DYSPOZYCJE DO DZIAŁANIA	704
Z ODPORNOŚCI NA EMOCJE I CHOROBY	705
WPŁYW EMOCJI NA AKTYWNOŚĆ IMMUNOLOGICZNĄ	706
WPŁYW INDUKOWANYCH EMOCJI NA ZMIENNE	
IMMUNOLOGICZNE	708
OTWARTOŚĆ EMOCJONALNA A IMMUNOLOGIA	710
WNIOSKI	712
PODZIĘKOWANIA	713

Część VII WYBRANE EMOCJE

36. Strach i lęk z perspektywy ewolucyjnej, poznawczej i klinicznej	719
<i>Arne Ohman</i>	
ZJAWISKO LĘKU I STRACHU	720
KONTEKST SYTUACYJNY STRACHU I LĘKU	721
PERSPEKTYWA TEORETYCZNA – ROLA NIEŚWIADOMYCH PROCESÓW W STRACHU I LĘKU	724
INTEGUJĄCY MODEL TEORETYCZNY	733
ZAKOŃCZENIE	737
PODZIĘKOWANIA	740
37. Rozwój złości i wrogich interakcji	745
<i>Elizabeth A. Lemerise, Kenneth A. Dodge</i>	
FUNKCJONALNE ZNACZENIE ZŁOŚCI	746
PROCES ROZWOJU ZŁOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI JEJ REGULOWANIA	746
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	756
PODZIĘKOWANIA	757
38. „Smutek” – czy istnieje takie zjawisko?	761
<i>Carol Barr-Zisowitz</i>	
PODEJŚCIA PSYCHOLOGICZNE	762
PODEJŚCIA ANTROPOLOGICZNE I HISTORYCZNE	764
PODEJŚCIA BIOLOGICZNE	772
OMÓWIENIE	775
39. Emocje samoświadomościowe zażenowanie, duma, wstyd, poczucie winy	780
<i>Michael Lewis</i>	
ZNACZENIE JA	781
ZMIERZAJĄC KU ROBOCZEJ DEFINICJI	782
TEORIA POZNAWCZO-ATRYBUCYJNA	784
ZNACZENIE MODELU	787
WSTYD I PSYCHOPATOLOGIA	791
WNIOSKI	795
40. Wstręt	798
<i>Paul Rozin, Jonathan Haidt, Clark R. McCauley</i>	
DEFINICJA WSTRĘTU	799
WSTRĘT JAKO EMOCJA PODSTAWOWA	800
PODSTAWOWY WSTRĘT	801

WSTRĘT DO ZWIERZĘCEJ NATURY	804
WSTRĘT INTERPERSONALNY	805
WSTRĘT MORALNY	806
PREADAPTACJA I KULTUROWA EWOLUCJA WSTRĘTU	808
ROZWÓJ WSTRĘTU	809
WSTRĘT W RÓŻNYCH KULTURACH	811
RÓŻNICE INDYWIDUALNE WE WRAŻLIWOŚCI NA WSTRĘT	812
WSTRĘT I MÓZG	814
WNIOSKI	815
PODZIĘKOWANIA	815
41. Miłość i procesy przywiązania	820
<i>Elaine Hatfield, Richard L. Rapson</i>	
DEFINICJE	821
MIŁOŚĆ NAMIĘTNA	822
MIŁOŚĆ PRZYJACIELSKA	826
WNIOSKI	828
42. Szczęście	831
<i>James R. Averill, Thomas A. Moore</i>	
PODEJŚCIA DO ROZUMIENIA SZCZĘŚCIA	833
SZCZĘŚCIE W ODNIESIENIU DO SYSTEMÓW ZACHOWANIA	833
PIĘĆ ODWIECZNYCH KWESTII	836
SZCZĘŚCIE W ODNIESIENIU DO MECHANIZMÓW POŚREDNICZĄCYCH	838
SZCZĘŚCIE W ODNIESIENIU DO CECH OSOBOWOŚCI	843
UWAGI KOŃCOWE	845
PODZIĘKOWANIA	846
43. Empatia i współczucie	849
<i>Nancy Eisenberg</i>	
TEMPERAMENTALNE LUB OSOBOWOŚCIOWE ZMIENNE ŁĄCZĄCE SIĘ Z REAGOWANIEM ZWIĄZANYM Z EMPATIA	851
ROZWÓJ REAGOWANIA ZWIĄZANEGO Z EMPATIA	853
RELACJE POMIĘDZY REAGOWANIEM ZWIĄZANYM Z EMPATIA A ZACHOWANIAM I SPOŁECZNYMI	855
RÓŻNICE PŁCOWE W REAGOWANIU ZWIĄZANYM Z EMPATIA	858
ŹRÓDŁA EMPATII	859
PODZIĘKOWANIA	862
Indeks nazwisk	868
Indeks rzeczowy	889